

Franckesche Stiftungen zu Halle

Hugonis Grotii De Jure Belli ac Pacis Libri Tres

Grotius, Hugo

Jenae, 1680

CAPUT X.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571)

peculiari coronatione solebat. quare ex electione septem Principum, qui Germaniæ corpus referunt, qui lectus est jus habet imperandi Germanis secundum eorum mores: ex approbatione vero populi Romani fit idem rex, aut Imperator Romanus, aut ut historici sæpe loquuntur, * rex regni Italia: atque eo titulo sub se habet, quæcunque populi Romani fuerunt, neque pactionibus, aut derelicti occupatione, aut victoriæ jure in aliorum populorum imperium concesserunt. Unde illud quoque intelligi facile potest, quo jure Episcopus Romanus vacante imperio * investituras tribuat feudorum imperii Romani, quia scilicet in populo Romano, tali tempore libero, primas obtinet. *See* *hist. civ. pag. 11. c. 6. §. 9. 468.*
~~lent autem, quæ sunt corporis alicujus, * per primam personam corporis nomine expediri, ut alibi † quoque diximus. Neque vero male Cynus & Raynerius tradidere, si imperator Romanus morbo aut captivitate impediretur fungi imperio, posse ei vicarium dari ab ipso populo Romano.~~ *§. 16.*

Rex regni Italia) Sic in excommunicatione Henrici distincte nominat Papa regnum Teutonicorum & Italia. Vide Ottonis privilegium Alderamo datum, editum à Meibomio post Withikindi Saxonica: & Crantzius Saxoniorum V. in juramento Ottonis quod Gratianus intulit in c. 33. Distinctionis LXIII. *In Roma nullum placitum sive ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te (Papam) aut Romanos pertinent, sine tuo consilio.*

Investituras tribuat feudorum imperii Romani) Nempe ut in Imperio Germanico Palatinus & Saxo Vicarii imperii, divisis partibus. Vide Serranum Ludovico XII.

Per primam personam corporis nomine expediri) Nam & in Polonia inter regno Archiepiscopus Gnesnensis Regis locum tenet, in folio regio sedet, tanquam primus inter Ordines. Philippus Honorius in dissertatione de regno Polonia.

†††

Possit ei Vicarium dari) Idque arg. c. licet. 10. X. de For. Comp. c. ad Apostolica. 2. de Sent. & Re jud. in 6. Clementin. Pastoralu. de Sent. & Re judic. infra. Totum interim discursum hunc examinarunt & rejecerunt Limn. ad Capit. Carol. V. art. 3. pag. 148. n. 57. & seqq. 11. in addit. ad J. P. Tom. 5. ad l. 1. c. 4. n. 24. pag. 7. seqq. (Ex quo sua depromsit Romano-Catholicus Hermes. Easce. J. P. c. 20. n. 10.) Dn. Conring. de Germ. Imp. Rom. cap. 12.

XII. Hæredis personam, quoad dominii tam publici quam privati continuationem, pro eadem censi cum defuncti persona, certi est juris.

XIII. Victor autem victo, quatenus succedat, infra † in effectibus belli explicabitur. *† L. III. c. 8. junct. c. 15.*

CAPUT X.

De obligatione quæ ex dominio oritur.

I. Obli-

- I. *Obligatio reddenda domino rei alienae unde & qualis. Exstantia restituere, & quantum in se est efficere, ut reddantur.*
- II. *Non exstantibus, obligatio de reddendo eo, quod quis lucrificet ex alieno: quae multis exemplis illustratur.*
- III. *Bona fidei possessorem ad restitutionem non teneri, si res perierit.*
- IV. *Eundem teneri ad restituendos fructus exstantes.*
- V. *Et consumptos, nisi alias consumpturus non fuerit.*
- VI. *Non eos, quos neglexit, percipere.*
- VII. *Non teneri eundem ad restitutionem rei, quam donavit alii, cum distinctione.*
- IX. *Nec si res emtam vendiderit, scilicet cum distinctione.*
- X. *Quando pretium aut ejus partem servare possit, qui rem alienam bona fide emit.*
- XI. *Rem alienam emtam restitui venditori non posse.*
- XII. *Qui rem habet, cujus ignoretur dominus, nemini teneri eam concedere.*
- XIII. *Ob causam turpem, aut aliqui debitam, acceptum non esse restituendum naturaliter.*
- XIV. *Refellitur sententia statuens rerum, quae ponderae, numero, mensura constant, dominium sine consensu domini transire.*

I. r.

Explicato, quantum instituto nostro sufficit, jure eo, quod in personas aut res nobis competit, videndum etiam, quae exinde nascatur obligatio adversum nos. Nascitur autem haec aut ex rebus exstantibus (rerum nomine jam comprehendam etiam jus in personas, quae utile nobis esse potest) aut non exstantibus.

† Prolegom.
§. 34.

2. Ex rebus exstantibus obligatio † haec nascitur, quae * tenetur is, qui rem nostram habet in sua potestate, efficere quantum in se est, ut in nostram potestatem veniat. Quantum in se est dico: neque enim obligatur ad impossibile, neque ad reddendam rem suis impensis: sed indicare tenetur, ut alter recipere suum possit. Nam sicut in rerum communium statu † observanda erat aequalitas quaedam, ut huic non minus quam alteri rebus communibus uti liceret; ita introducto dominio haec quasi societas inter dominos contracta est, ut qui rem alienam in sua haberet potestate; eam domino redderet. Nam si domini ea tantum fuisset vis, ut poscenti domino reddenda res esset, nimis debile futurum fuisset dominium, & nimis sumtuosa custodia.

Tenetur is, qui rem nostram habet in sua potestate efficere, quantum in se est, ut in nostram potestatem veniat. Inter praecepta iuventia legis Hebraeae data est, ut res inventa restituatur domino. Praecepto iubente LXXIV. Fundamentum id habet tum in aequitate naturali, tum in Deuteronomii loco XXII. I. Chrysostomus I. Cor. V. 8. ταῦτα ὅ καὶ οἱ τ' ἔχοντες ἵνα οἱ νόμοι, οἱ τῆς ἀγαπῆς καὶ ὁ φελοῦντος ἀφέντες, ἐκείνης κελύβειν ἀπαντήν, παρ' οὗς αὐτοὶ ἐν τῇ αὐτῇ

† L. II. c. II.
§. 2. n. 1.

† *quia necesse
est exspectationem
facere aliorum
iure conservare*

De Capite præfati generaliter
ordinatio 1. Coram determinatione
et iure gestum quidem deservi
sed si ad specialissimam deve.
niamus ob nimiam abundantiam
determinationum illam accipere
et iure civili 2. nec eorum fin
gulemum apud esse in capite.
publicis. Domini effectus non
minor est eadem repetitio
occupatio. Veluti n. unicus
iurum tribuendum de n. re.
Cingendum est. Cogit qui in
rostram habet in potestate sue
teratur efficere, quantum in se
est ut in potestatem nostram ve.
nias 1. Quia, restituta communi.
nua id efficit, requirit n. ita
studium auctoritatis 2. character
et cetera debet nulla causa
fuit naturaliter iura 2. S. c.
10. S. 6. Denique n. facit duntaxat
potente. Domini, nimirum debet
n. alio iurum fuisse domi.
nium S. 5. n. 2. perinde in esse
bona quod an mala fide pos.
sessorum natus S. 5. n. 3. 2. 3.
c. 22. S. 5. unde licet aliquando
alienam bona fide emerit.
restitutions in tenetur nec en.
prohet potum repulere potest.
Causa aliena vero domino nua.
cum præiudicium stare 2. S. 5. S.
n. 2. ad domum in fide poss.
fionem nuda pre præiudicium
aliquo probabiliter non potest.
iure n. de deo potest, quae.
tum domini eisdem impetores
fuisse in iurima ea iura.
Quis illis nexum deest ita.
vilem natus iurum statum.
S. 5. n. 1.

S. 5. n. 2. a/ nec præiudicium patero
in non invenerit 2. 6.

αὐτὸς κερδῶν ἅπαντα. Hoc & seculi probant leges, quæ jus nobis faciunt, omisso raptore aut fure eos compellare, qui res nostras, qualescunq; eas sunt, tenent. Hieronymus ad Leviticum: Multi sine peccato putant esse, si alienum quod invenerint teneant, & dicunt: Deus mihi dedit. Cui habeo reddere? Discant, hoc peccatum simile esse rapine, si quis inventa non reddat. Augustin. Serm. XIX. de verbis Apostoli: Si quid invenisti & non reddidisti, rapuisti. Deinde: Qui alienum negat, si posset & tolleret. Utrunq; Gratianus retulit in causâ XIV. quaestionem V. idem Augustinus de fide & operibus: Sicut jure prædiorum tamdiu quisq; bonæ fidei possessor rectissime dicitur, quamdiu se possidere ignorat alienum. cum vero scierit, nec ab alieno recesserit, tunc male fidei possessor perhibetur, tunc iuste injustus possessor vocabitur. Pertinet huc & lex Wisigothorum lib. IX. tit. I. c. 9. Interdum vero ob causas graves lex civilis intendit augetq; hanc obligationem, ut in servo fugitivo lex Burgundica, lib. I. tit. VI. Bona quæ dominis per injuriam ademerat Domitianus, Nerva restitui jussit, habet id Xiphilinus. Apud Procopium Gotthorum II. Belisarius, οἱ μὲν δὲ ἔγωγε τὸν τε βιασάμενον καὶ ὃς αὐτὰ τὰ ἑπέλας ἐκασίως μὴ ἀποδιδῶν τὴν αὐτῶν ἐκὼν γε ἐναι. Mihi ita libet credere, parâ loco esse res alienas sponte retinentem & non reddentem, cum raptore.

†††

E rebus exstantibus obligatio) Mentionem hujus obligationis, quæ ex dominio nascitur, supra fecit Grotius in §. 34. prolegom. eamq; defendit Gæddem ad l. 12. princip. de V. S. n. 4. duobus, inqviens, modis in creditum imus causâ videlicet & obligatione l. fin. ff. ac leg. l. rei 23 de V. S. l. 6. cum ibi notat. de V. S. Causa in creditum itur per occupationem rei, ejusq; absentiam, quando alius rem, quæ nostra est, aliqua domini vel juris & possessionis causâ occupat, vel possidet, aut detinet. Is enim possessor aut omni, aut iusta, aut satis firma caret possidendi causâ: ideoq; cum ad nos ea res spectat domini vel quasi causâ, tacite nobis obligatus est ad rei restitutionem, eamq; quasi a nobis in hoc creditam habet, ut propter jus nostrum, quod in illa re habemus, nobis teneatur, rem cum accessionibus arram tectamq; restituere, & nisi restituat, patiatur a se vindicari & abduci, cum damni & interesse præstatione, l. pecunie. 178. §. actionu. 2. de V. S. l. hæres. 19. §. fin. l. seq. ff. de Judic. Urgent dissentientes §. 1. omnium, infra. de Action. & quidem in eodem rebus nullo jure: sed ad hæc idem reponit Gæddem l. c. verba nullo jure non absolutè, sed conventionis intuitu proferri: cum reales actiones non ex conventionem, sed causâ acquirendi domini & possessionis, sive ex jure constituto oriuntur. Et si igitur nullo conventionis jure rei nostræ detentor obligatus sit, utiq; tamen causa h. c. domini vel quasi, & juris, quod nobis abest, manet obstrictus & obligatus debito; quod est rei restitutio l. 1. l. 6. l. 9. l. qvæ restituere. 68. cum simil. ff. de Rei Vind. Unde est, ut passim dicatur teneri rei vindicatione, teneri hæreditatis petitione, teneri confessoria, item negatoria actione &c. quod verbum Teneri minimè his accommodari posset, si nihil penitus subesset obligationis ac crediti: quippe hoc verbum necessitatem dandi faciendiq; significat & obligationis aliquid, quo teneri quis dicatur, præsupponit, ut vel ipsa innuit verbi tenere origo & nativa significatio. Quid? quod hæc phrasîs Jctis nostris adeo incognita non sit, vid. Dn. Strauch, Diss. ad ff. 5. th. 29. Dn. Struë, S. J. C. Diss. 31. th. 43. De-

Pp

43. De-

43. Deprecamur itaque rigidiore, qui Grotio imputant, quasi hic ex instituto naturam obligationis turbaverit: idem quippe cum ipsis in effectu intendit. Uno verbo: Grotius vult nos obligari vel ex re ad restituendum *b. c. 10.* vel ex consensu ad dandum vel faciendum, *c. 11. & seqq.* vel ex facto ad reparandum tam parti, *c. 17.* quam Reip. *c. 20.* quod à Justiniano quoque non alienum est, *add. Bonacini de Restit. D. 1. q. 1. p. 3. pag. 430.* Quid itaque hoc loco peccatum fuerit, ipsi nunc, re accuratius perpensa, videbunt.

Diod. L. XV.

Plut. & Corn.
nep. Pelopida.

hist. Cyri. Lib.
V. de Officiis.
III.

3. Neque hic consideratur bona quis, an mala fide rei possessionem natus sit: alia enim obligatio est ex delicto, alia ex re. Lacedæmonii delicto se liberaverant, damnato Phœbida, qui Cadmeam Thebanorum arcem contra fœdus ceperat, sed ipsi * injustitiæ accusati, quod arcem nihilominus retinerent: eamque injustitiam, ut singulare, etiam singularem Dei providentia vindicatam notavit Xenophon. Sic M. Crassum & Q. Hortensium reprehendit Cicero, quod hæreditatis partem retinuisent ex testamento, quod falsum, sed sine eorum culpa confectum erat.

Injustitiæ accusati) Ita judicat Diodorus libro XV. Plutarchus Agefilæ: *τὸ πᾶν ἐπεισεν εἰς αὐτῶν δέχαθ' τὸ ἀδίκημα, κατέχευεν τῶν καδμεῶν ἐκ αὐτῆς*: Civitati persuasit, ut in se culpam transferret, retinendo sibi arcem Cadmeam. Simile facinus Bajazetis in Nicopoli apud Leunclavium l. VI.

L. II. c. 13. §. 15.
n. 2.
L. Bona fides.
§. D. Depositum.

4. Quia verò hæc obligatio tanquam ex contractu universalis omnes homines tenet, & jus quoddam rei domino parit, eo fit, ut singulares contractus quippe tempore posteriores, exceptionem inde accipiant. Inde lucem accipit illud Tryphonini: *Latro spolia, quæ mihi abstulit, posuit apud Sejum infirmum de malitia deponentis: utrum latroni, an mihi restituere Sejus debeat.* Si per se dantem accipientemque intuemur, hæc est bona fides, ut commissam rem recipiat is, qui dedit: Si totius rei æquitatem, quæ ex omnibus personis, quæ negotio isto continguntur, impletur, mihi reddenda sum, qui (male legitur quo) facto scelestissimo adempta sunt. Rectè autem addit: Et probo, hanc esse justitiam, quæ suum cuique ita tribuit, ut non distrahat ab ullius personæ justiore repetitione. Justior nimirum est repetitio domini ex jure illo, quod ipsi dominio æquæum diximus: unde etiam illud sequitur, quod apud eundem Tryphoninum est, ut qui rem suam ignorans depositam accepit, reddere eam non teneatur: & quod ibidem paulo ante quærebatur de bonis depositis ab eo, cujus bona erant, publicata, hinc potius, quam ex eo, quod de pœnarum utilitate adfert Tryphoninus, definiendum est.

+ *pag. p. 334*

L. Rerū. D. 25.
de Act. rer. a-
morar. L. 43.

5. Nam ad dominii naturam nihil refert ex gentium, an ex civili, jure oriatur: semper enim secum habet, quæ sibi sunt naturalia, inter quæ est obligatio cujusvis possessoris ad rem domino restituendam. Et hoc est, quod ait Martianus, jure gentium condici posse res ab his, qui non ex justa causa possident.

Ex

S. J. N. B. Quia res aliena
invenit nec labore nec
his condit. per se solv
facit ad avertendum majus
malum et propiores alias ho
mies in reddendo

Ex hoc fonte oritur illud, quod ab Ulpiano est proditum, qui rem alienam invenit, eum ita ad eam domino reddendam teneri, ut *εὐεργετον*, hoc est præmium inventionis petere non possit. Reddendi autem sunt & fructus salvis impensis.

II. 1. De rebus non exstantibus hoc humano generi placuit, ut si tu ex re mea factus es locupletior; me rem non habente, in tantum tenearis, in quantum es factus locupletior; quia quatenus ex meo lucratus es, plus habes, cum ego minus habeam: in rebus autem sunt dominia ad servandam æqualitatem, in eo scilicet, ut quisque suum haberet. * Contra naturam esse, ait Tullius, ex hominis incommodo suum augere commodum. Et alibi: Illud natura non patitur, ut alterum spoliis nostras facultates, copias, opes augeamus.

Contra naturam esse ex hominis incommodo suum augere commodum) Casiodorus X, 16. Hoc nostris temporibus confitemur inimicum, ut alter alterius letetur incommodo.

2. Est hujus dicti tanta æquitas, ut multa hinc definiant Jurisconsulti extra legum præscripta, semper ad ipsam æquitatem, ut evidentissimam, provocantes. (a) Ex actu servi institutoris tenetur, qui præposuit, ita, nisi denunciaverit ne ei crederetur: At etiam, si sit facta denunciatio, & servus ex eo contractu peculium habeat, aut in rem domini versum sit, replicabitur de dolo. *Videtur enim*, inquit Proculus, *dolum malum facere, qui ex aliena jactura lucrum querat*. Ubi doli mali vox id omne significat, quod naturali juri & æquitati repugnat.

(b) Qui matre jubente pro filii defensore fidejussit, adversus defenso-rem mandati actionem non habet, nec proprie ejus gessit negotium, quia contemplatione matris fidejussit: Attamen ex Papiniani sententia dabitur actio negotiorum gestorum (*utilis ni fallor*) in defensorem; quia pecunia fidejussoris liberatur.

(c) Si uxori, quæ marito pecuniam donavit, quam ex lege posset repetere, datur condictio aut utilis vindictio in rem ex pecunia comparatam; quia, inquit Ulpianus, locupletio-rem esse maritum negari non potest: & hoc quæritur, quid ex re mulieris possideat.

(d) Si consumseris nummos, quos mihi meus servus surripuerat, peculiare putans, condictio eo nomine mihi adversus te competit, quasi res mea ad te sine causa pervenerit.

(e) Pupilli non tenentur commodati secundum leges Romanas; tamen utilis actio dabitur, si pupillus locupletior factus sit.

(f) Sic si aliena res pignori data & à creditore vendita fuerit, quantum ad creditorem, pro pretii accepti quantitate, liberatur debitor: quia, inquit

Pp 2

Trypho-

Fals. §. 9. quid ergo. D. de Furtis. Cajet. ad Th. 2. 2. 62. art. 6. L. Item. veniunt. 20. §. præter hæc. 6. D. de Petit. hæred. De Off. III. L. Jure naturæ. 20. 6. D. de reg. Juris. & ibi interpretes. † L. 3. c. 22. §. 3.

(a) L. Si quis mancipiis. 17. §. 4. D. de Inst. action.

(b) L. Quan- quam. 7. ad S. C. Vellej. 357.

(c) L. 55. Uxor marito. D. de Donat. inter vir. & ux. F. 515.

(d) L. Servus. 30. in princ. verli. secundū quæ. D. de Act. emt. & vend.

(e) L. Sed mi- hi. 3. Pr. D. Commodati.

(f) L. Referi- ptum. 12. §. 1. de Diff. pi- gnorum.

in eam causam cessit Dalmatius a jure restit. redem. jure

Tryphoninus, ex qvali qvali obligatione, occasione debitoris redactum pretium æquius debitori proficeret, quam creditoris lucro cederet: sed emptori debitor tenebitur, ne ex aliena iactura lucrum sibi qverat: nam & si majores fructus à possessore creditor abstulisset, universos in quantitatē accepto ferre deberet.

(f) L. 32. Si me & Titius. D. de Reb. credit.

(g) Similiter, si cum debitore meo, non tanquam meo, sed alienum debitorē putans egisti, & mutuam ab eo accepisti pecuniam, obligaris, non quia pecuniam tibi credidi (hoc enim nisi inter consentientes fieri non potest) sed quia pecunia mea, quæ ad te pervenit, eam mihi à te reddi bonum & æquum est.

(h) Accurs. in d.l. Rescriptum. 12.

3. Posteriores quoque juris interpretes ad facta similia hæc recte producunt: nempe ut (h) cujus latitantis bona venum ierant, cum exceptionem haberet, is ad pecuniam ex bonis suis redactam admittatur; & (i) ut, qui pecuniam patri credidit ad alendum filium, si pater solvendo non sit, in ipsum filium bona materna habentem actionem habeat.

(i) Jafon. in d. l. si me & Titium. 32.

(k) His regulis duabus recte intellectis, non difficilis erit responsio ad eas quaestiones, quæ à Jurisconsultis, & à Theologis internum animi tribunal instruentibus proponi solent.

(k) Soto l. IV. q. 7. art. 2. Covarruv. ad c. peccatum. 5. de R. l. in 6. par. II. §. 1. Silv. in verb. Restituta. n. 3. q. 6. Medina de contr. q. 10. Less. l. II. c. 14. Navar. 17. n. 7. Svet. c. 19.

III. Primum enim apparet, bonæ fidei possessorem (nam malæ fidei possessor ultra rei rationem ex facto suo tenetur) non teneri ad ullam restitutionem, si res perierit: quia nec res ipsa apud eum est, nec lucrum ex re.

IV. Secundo, bonæ fidei possessorem teneri ad restituendos etiam fructus exstantes rei: dico fructus rei; nam industria fructus etiam si sine re non procederent, rei tamen non debentur. Causa hujus obligationis est ex dominio, nam qui dominus est rei, idem naturaliter dominus est fructuum rei.

V. Tertio, bonæ fidei possessorem teneri ad restitutionem & rei & fructuum consumptorum, si modo alias quoque tantundem consumpturus fuerat: nam in hoc locupletior censetur. Sic laudatur circa initia imperii C. Cæsar Caligula, quod, quibus regna restituit, adjecit & fructus medii temporis.

VI. Quarto, non teneri eum ad fructus, quos percipere neglexit: quia nec rem habet, nec quicquam, quod rei loco succedit.

VII. Quinto, si talis possessor rem sibi donatam alii donaverit, non teneri eum, nisi omnino etiam sine hac re donaturus tantundem fuisset: tunc enim lucrum erit, rei suæ percipisse.

IX. Sexto, si rem emptam vendiderit, non teneri, nisi quatenus forte plus vendiderit: quod si donatam vendiderit, teneri ad restituendum pretium, nisi forte prodegerit pretium, alias non prodaurus.

IX. 1. Septimo, rem alienam bona fide emptam restituendam, nec postea erogatum pretium repeti, cui regula hæc addenda mihi videtur exceptio. * nisi

L. 48. Quævas, §. ult. D. de Furtis.
L. 22. Si & re. D. de Petit. hereditatis. L.

aliqui ablatam et interitu veras copias suas in alios locos
dominus superueniat an ego tenet eorum amentiam et in can
ar ad restitutionem vestri laticae de Brandenburgia factum est
pp. Novitatem in saxum restitui. Cui dabitur Haffelbarium, ne
nem fallendam a me esse in quarta se habet electori
tum locupletior jam reddidit et ideo circa 1625 das totum
go si alii vestram laticam gaudenti a Belgis nunc accipit
re solitas fuerim teneri ne ad. am. promissione iustis restitu
restitutionem vestri laticae, qui nunc et sperant, restitui
et vestra laticae locupletior facit quo dabitur iusto homin
tas et si alii vestram laticam gaudenti praefato Belgis
pare non conueverim eo modo huiusmodi uia Haffelbar
tempore gaudent, qui eam pro capite pecunie boni cedebat
cui teneri me quidem ad restituenda laticae hinc et Belgis
etiam videtur sed in sententiam hinc et Belgis
quia in quod videtur impetio solutionem debui et e
ter jam locupletior facit. restituitur exigens, electori
re. electi propter emigra. antea uelut tandem dicitur
non fuisse.

S. J. O. a. Novella compendiosa huius
 legis. et in eo legibus. 2. 2.
 Res. 1. 1. S. V. qui pueri non sunt
 esse rationem rationem ad
 nullam primum fieri dominus in
 rem in eam statim deducendo, in
 quo alia fuit de non esse in
 primum nostra non abiam in
 aliena statim corrigendi. in in
 quo naturaliter esse de fide in
 quo reuera est de fide cum re
 dare non debemus nunc expressum de
 de fide capere nostra. dantur
 si de e contrario in de fide
 nus nos donec inquirere in
 capere, qui confici cum vero de
 nunc non reductum nunc primum
 si res aliqua in placita reperi
 reprehenduntur. nunc deinde fide
 primum nos cum reperi in pla
 ta ubi primum de huius deper. in
 reperi reperi a. deam ob nunc
 nunc nam dominus huius o. verum
 dominum celo nunc S. J. X. 1.
 C. 1. 1. 1. S. 26 primum primum
 huius dominus. ca. vii est ad re
 dominus cognito non reperi in
 nunc iniquum huius

nisi quatenus dominus rei suæ possessionem recipere sine impendio aliquo probabiliter non potuit, ut puta, si res apud piratas fuerit. Tunc enim deduci poterit, quantum dominus impensurus libenter fuerat, ipsa enim facti possessio præsertim recuperatu difficilis, est aliquid æstimabile, & in hoc dominus post rem amissam censetur factus locupletior. Et ideo, cum rei suæ emtio ordinario jure non valeat, valere tamen eam, ait Paulus (a) Jurisconsultus, si ab initio id convenit, ut possessio, quæ apud alterum est, ematur. Neque hic requiro, ut emta res sit *cum animo, ut domino restitueretur, quo casu negotiorum actionem nasci, sunt, qui ajant, sunt, qui negent. (b) Nam negotiorum gestorum actio ex lege civili nascitur: nullum enim habet eorum fundamentorum, ex quibus natura non obligationem inducit. Nos autem id, quod naturale est, hic quærimus.

Nisi quatenus dominus rei suæ possessionem recipere sine impendio aliquo probabiliter non potuit Apud Terentium Heautontimorumento Act. IV, Scena IV:

Sed illud, quod tibi

Dixi de argento, quod ista debet Bacchidi;

Id nunc reddendum est illi. neque tu scilicet

Eo nunc confugies. quid mea? num mihi datum est?

Num jussi? num illa oppignerare filiam

Meam me invito potuit? verum illud, Chreme,

Dicunt, jus summum summa sepe injuria.

Ubi & Eugrafium vide. Hæc æquitas etiam ab Hebræorum magistris probatur, & a Wisigothis libro I, tit. IX, c. 9. & c. 15. Alc. III. Præf. 29. Menoch. V. Præsum. 29. num. 26. Straccham parte II, num. 18.

Cum animo, ut domino restitueretur Speculum Saxoniorum II, 37. Landrecht. tit. XV.

2. Non dissimile est, quod de funeraria scripsit (c) Ulpianus, justum judicem in ea non meram negotiorum gestorum actionem imitari, sed solutius æquitatem sequi, cum hoc ei actionis natura indulgeat. (d) Et quod alibi idem ait, si quis negotia mea gesserit, non mei contemplatione, sed sui lucri causa, & circa res meas aliquid impenderit, (e) non quidem in id, quod dedit, sed in id, quod ego locupletior sum, habiturum actionem. Sic enim & domini rerum, quarum actu levata est navis, partem recuperant ab aliis, quorum res actu servatae sunt: quia & qui rem aliqui perituram servavit, in hoc videtur locupletior.

X. Quarto, eum, qui rem alienam emit, non posse eam restituere venditori, ut pretium servet, qui ex quo res in ejus fuit potestate, jam, ut diximus, corripit obligatio restituendi.

Sed & si lege, 25. D. Eod. L. Si eum servu. 23. D. de Rebus creditis. L. Mater tua. 3. L. si mancipiu. 23. C. de Rei vind. L. Suæ. 16. D. de Cont. Emt. L. I. D. de Evictionibus. L. Si laborante. 2. §. Si navis. 3. D. ad Legē Rhodiam. Agid. Reg. disp. 31. dub. 7. n. 126. Host. tit. de pœn. v. quid de prædā ementibus. (a) L. Si in emtione. 34. §. Rei. 4. D. de Contr. Emt. (b) Bal. & Cast. l. 1. D. de Neg. gest.

(c) L. & si quis. 14. §. idem Labeo. 13. D. de relig. & Sumt. f. Balsamo, ad can. X. Greg. Thaum. (d) L. Si pupilli. 6. §. sed & si quis. 3. D. Neg. gest. (e) Cajet. 2. 2. 62, 6. Soto l. 4. q. 7. Covar. d. loc. L. I. D. ad l. Rhod.

† L. c. I. §. IX.
n. l.

*ab aliena re
eum non pot
corpora ut poss
in re nullius est.*

XI. Nonne, eum, qui rem habeat, cuius dominus ignoratur non tene-
naturaliter eam rem pauperibus dare: * quoniam valde hoc [†] pium sit & re-
ge multis in locis constitutum. Ratio est, quia ex dominio nemo ius habet,
præter dominum. Non esse autem, & non apparere tantundem valent quoad
eum, cui non apparet.

Quoniam valde hoc pium sit) Chrysostomus indicato jam loco.

(a) Thom. 2.
2. 62. art. 5. ad
2. Cajet. ibi.
Covar. p. 2. §.
2. ad cap. pec-
catum.
(b) I. Sam. XII.
5. 6.
† vid. c. II. §. 9.
(c) De Rest.
q. 10.

XII. Decimo, (a) naturaliter quod ob causam turpem aut honestam, ad
quam quis obligabatur, acceptum est, non esse restituendum. quoniam
hoc quoque non immerito legibus quibusdam introductum est. Ratio est,
(b) quia ratione rei nemo tenetur, nisi res sit aliena. hic autem dominum
transit ex prioris domini voluntate. * Aliud erit, si in ipso accipiendi modo
vitium fuerit, puta extorsio. hoc enim est aliud obligationis principium, de
quo hic non agimus. †

Aliud erit, si in ipso accipiendi modo vitium fuit, puta extorsio) Optime
hæc distinguit Augustinus epistola LIV.

(d) L. Rogasti.
II. §. ult. D. si
cert. pet.

XIII. Addamus & hoc, mendose à (c) Medina traditum, rerum aliena-
rum in nos dominium transire sine consensu domini, si res sint tales, quæ pon-
dere, numero, & mensura æstimari soleant. Nam res ejus generis functionem
quidem recipere dicuntur, id est restituere posse per id, quod (d) genere idem
est, sed ita demum si consensus præcesserit, aut ex lege aut more præcessit
intelligatur, ut in mutuo; aut etiam si res, utpote consumpta, exhiberi ne-
queat. At extra talem consensum, vel expressum, vel præsumtum, & extra
necessitatem, functio ista locum non habet.

CAPUT XI.

De promissis.

I. Refellitur sententia statuens promissis
ius naturaliter non oriri.

II. Assertionem nudam non obligare.

III. Pollicitationem naturaliter obligare,
sed inde alterius non nasci.

IV. Quid sit promissum, unde alterius
oritur.

V. Requiritur ad hoc in promittente usum
rationis. ubi distinguitur ius naturale
à legibus civilibus circa minores,

VI. Promissio errantis an & quatenus ob-
liget naturaliter.

VII. Promissionem ex metu obligare. sed
qui metus causam dedit teneri ad libe-
randum promissorem.

VIII. Id quod promittitur, ut promissio
valeat, oportere in potestate sit pro-
mittentis.

IX. An promissio ob causam vitiosam va-
leat naturaliter, per distinctionem ex-
plicatur.

X. Quid sentiendum de promissione facta
ad consequendam rem jam ante de-
bitam.

XI. Mo-